

פסיכולוגיה התפתחותית

הוראות לנבחנים

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

88 נקודות	{	שאלות 1-4	פרק ראשון
		שאלות 5-14	פרק שני
12 נקודות		שאלות 15-18	פרק שלישי
100 נקודות		סך-הכול	

בשאלון זה יש לבחור ולענות על אחת-עשרה שאלות מן הפרקים הראשון והשני גם יחד, ולענות על כל השאלות שבפרק השלישי.

ג. חומר עזר מותר לשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות:

- כתבו את כל התשובות בעט בלבד.
- ענו על מספר השאלות הנדרש בשאלון. המעריך יקרא ויעריך את מספר התשובות הנדרש בלבד, לפי סדר כתיבתן במחברת, ולא יתייחס לתשובות נוספות.

כתבו במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונכם לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
כתבו "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. כתיבת טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה!

בשאלון זה 6 עמודים.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

המשך מעבר לדף

השאלות

פרקים ראשון ושני (88 נקודות)

בפרקים אלה ארבע-עשרה שאלות (1-14). יש לענות על שאלה אחת לפחות מבין השאלות 1-4 שבפרק הראשון, ועל עשר שאלות נוספות לבחירתכם מהפרק הראשון או מהפרק השני. בסך-הכול יש לענות על אחת-עשרה שאלות (לכל שאלה – 8 נקודות).

פרק ראשון: ניתוח אירוע (שאלות 1-4)

קראו את האירוע שלפניכם, וענו על שאלה אחת לפחות מבין השאלות 1-4.

רון הוא כמעט בן ארבע. משפחתו עברה השנה דירה, ורון נכנס לגן חדש. רון אוהב ללכת לגן ואוהב את יעל הגננת, אבל אין לו חברים בגן. הוא משחק לבד ומרגיש שהילדים אינם אוהבים אותו. הגננת שמה לב שהוא אינו קשוב ושהוא מתקשה ללמוד דברים חדשים שנלמדים במפגשים.

כאשר רון מבקש להצטרף לקבוצת ילדים שמשחקים יחד, והם לא מסכימים לצרף אותו למשחק, הוא נעלב ומתמלא כעס. אז, הוא ניגש לפינת הכדורסל וזורק כדור לסל.

בשבוע שעבר, בזמן הפעילות בחצר, רון הסתובב חסר מעש ולא מצא עם מי לשחק. לפתע מצא על אדן החלון את הטלפון הנייד של הגננת. הוא לקח את הטלפון, בדק אותו ופירק את המסך. כשהגיעה הגננת רון פנה אליה ושאל: "למה אני לא רואה איש בטלפון?".

מאוחר יותר באותו יום, הגננת חילקה לכל ילד שני ביסקוויטים. כשהגיעה לרון היא ראתה שנשאר לה רק ביסקוויט אחד וחששה שהדבר יכעיס אותו ויביא להתפרצות. אז עלה במוחה רעיון: היא חילקה את הביסקוויט לשני חצאים ונתנה לו אותם. רון היה מאושר.

שאלה 1

הסבירו על-פי תיאוריית הצרכים של **מאסלו** מדוע מתקשה רון ללמוד ולהתפתח.

שאלה 2

איזה מנגנון הגנה על-פי **פריד** מפעיל רון? הסבירו את המנגנון והדגימו אותו מתוך האירוע.

שאלה 3

באיזה שלב התפתחותי על-פי **אריקסון** נמצא רון? תארו **שני** מאפיינים של השלב, והדגימו אותם מתוך האירוע.

שאלה 4

רון קיבל שני חצאים של ביסקוויט אחד, ולא שניים כמו שאר הילדים, ובכל זאת היה מאושר. הסבירו באמצעות התאוריה של **פיאז'ה** מדוע רון היה מאושר.

פרק שני (שאלות 5-14)**שאלה 5**

ירדן היה תלמיד מצטיין בבית הספר ואף למד מוזיקה אצל מורה פרטי והתאמן באופן קבוע. הוא גם הקפיד להיפגש עם חברים כמעט כל יום. לאחרונה הוא מסרב ללכת לבית הספר ולשיעורי המוזיקה, וחבריו מספרים שהוא מתרחק מהם. לשינוי בהתנהגות של ירדן יכולות להיות סיבות רבות.

ציינו את שמות **ארבע** המערכות על-פי המודל האקולוגי של **ברונפנברנר**, והציעו **שני** הסברים אפשריים לשינוי בהתנהגות של ירדן באמצעות **שתיים** מן המערכות.

שאלה 6

ציינו מהם **שלושת** חלקי האישיות על-פי התאוריה של **פריד**. תארו את הקונפליקט בין חלקי האישיות, והביאו דוגמה **אחת** הממחישה את תפקידו של האגו בפתרון הקונפליקט.

שאלה 7

פסיכולוגים התפתחותיים חוקרים שינויים לאורך זמן. הסבירו מהו **מחקר אורך** ומהו **מחקר רוחב**. כאשר רוצים להגיע למסקנות לטווח הקצר, איזה מחקר מומלץ לערוך – מחקר אורך או מחקר רוחב?

שאלה 8

ציינו מהם **שני** סוגי הרפלקסים שתינוקות נולדים איתם. הסבירו מה תפקידם, והביאו דוגמה **אחת** לכל סוג של רפלקס.

שאלה 9

גלית בת השלוש הגיעה בבוקר לִגן הילדים וסיפרה לחבריה שאבא שלה קנה "נעליים חדשים וגדולים". באיזה שלב בהתפתחות השפה נמצאת גלית? הסבירו, על-פי התפתחות השפה בשלב זה, מה הגורם לשגיאה של גלית, והציעו לגנות כיצד להגיב לכך.

שאלה 10

תארו על-פי **אריקסון** את הקונפליקט "גיבוש זהות לעומת טשטוש זהות". בתשובתכם התייחסו למושג "מורטוריום" כתורם להתפתחות הזהות של המתבגר.

שאלה 11

תארו את מחקר הקופים של **הארלו**, והסבירו על-פי המחקר את חשיבותה של ההתקשרות להתפתחות הפרט.

שאלה 12

הסבירו מהו פחד התפתחותי. הביאו דוגמה **אחת** לפחד התפתחותי, והסבירו כיצד הוא קשור להתפתחות הקוגניטיבית של הילד.

שאלה 13

ציינו מהן **ארבע** המטרות של פסיכולוגיה התפתחותית, והסבירו באמצעות **שתיים** מהן מדוע שוקלים במשרד החינוך לשלב לימודי פסיכולוגיה של גיל ההתבגרות כבר בחטיבת הביניים (כיתות ז'-ט').

שאלה 14

התבוננו באיור לשאלה 14 והסבירו מהי היכולת הרגשית המתוארת בו. תארו דרך **אחת** שבאמצעותה יכולה הגננת לפתח יכולת זו אצל הילדים.

איור: אירית אשר

איור לשאלה 14

פרק שלישי: שאלות רבות-ברירה (12 נקודות)

ענו על כל השאלות 15-18 בתשובון שבמחברת הבחינה, בעמוד 19 (לכל שאלה – 3 נקודות).
לכל שאלה ארבע תשובות, אך רק אחת מהן נכונה. סמנו X במשבצת שמתחת לאות המציינת את התשובה שבחרתם.

שימו לב, יש לסמן את התשובות ליד השאלות 15-18.

שאלה 15

הניחו לפני דן כמה חפצים: בובה-אישה, סיר, בובה-ילד, כף ואופניים, וביקשו ממנו למיין אותם. דן איגד את החפצים בשתי קבוצות על-פי חוויותיו האישיות, כלומר בקבוצה אחת – את הבובה-אישה, הסיר והכף; ובקבוצה אחת – את הבובה-ילד והאופניים.

איזה מאפיין חשיבה על-פי פיאז'ה בא לידי ביטוי ביכולת המיון של דן?

- א. ריכוזיות
- ב. ביזוריות
- ג. טרנסדוקטיביות
- ד. שימור

שאלה 16

בגן השעשועים יותם רצה להגיע ראשון למגלשה ולכן דחף את נועם, וגלי עברה ליד שחר והרביצה לו ללא סיבה. מהו המשפט המתאים לתיאור סוג התוקפנות של יותם ושל גלי?

- א. יותם השתמש בתוקפנות עוינת, וגלי בתוקפנות אינסטרומנטלית.
- ב. יותם השתמש בתוקפנות אינסטרומנטלית, וגלי בתוקפנות עוינת.
- ג. גם יותם וגם גלי השתמשו בתוקפנות אינסטרומנטלית.
- ד. גם יותם וגם גלי השתמשו בתוקפנות עוינת.

שאלה 17

מחקרים מצאו מתאם גבוה בין רמת האינטליגנציה של תאומים זהים שגדלו בנפרד. ממצא זה מעיד כי:

- א. אין קשר בין רמת האינטליגנציה ובין התורשה והסביבה.
- ב. השפעת התורשה והשפעת הסביבה על רמת האינטליגנציה זהות.
- ג. השפעת הסביבה על האינטליגנציה גדולה יותר מהשפעת התורשה.
- ד. השפעת התורשה על האינטליגנציה גדולה יותר מהשפעת הסביבה.

שאלה 18

התיאוריה של **חומסקי** מסבירה את התפתחות השפה באמצעות:

- א. חיקוי.
- ב. חיזוק.
- ג. מנגנון מולד.
- ד. התקשרות.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל.
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך.